

تاریخچه شوراهای حل اختلاف و نقش آنها در مجادلات

قسمت دوم

در شماره قبل نشریه به برخی از وظایف شوراهای حل اختلاف و کارکردهای آن برای حل اختلافات و وساطت بین کارگران و کارفرمایان پرداخته شد. در این شماره به برخی دیگر از وظایف و مسئولیت‌های این شوراهای و مفاد آن پرداخته شده است که در پی می‌خوانید.

سایر نکات در قانون جدید شوراهای حل اختلاف

شورا مجاز به صدور حکم حبس نمی‌باشد (حبس به جزای نقدی تبدیل می‌شود).

صدور رأی در شوراهای قاضی مشاور شورا و پس از کسب مشورت با اعضاء شورا و اخذ نظریه کتبی ایشان می‌باشد.

شورا علاوه بر رسیدگی به دلایل طرفین می‌تواند تحقیق محلی، معاینه محلی و تأمین دلیل انجام دهد. چنان چه محکوم علیه (شخصی که محکوم شده)، محکوم به را پرداخت نکند و اموالی از وی به دست نیاید با تقاضای ذی‌نفع و دستور قاضی مراتب جهت اعمال قانون نحوه اجراء محکومیت‌های مالی به اجراء احکام دادگستری اعلام می‌شود.

شورا علاوه بر رسیدگی به دلایل طرفین می‌تواند تحقیق محلی، معاینه محلی، تأمین دلیل را نیز با ارجاع رئیس شورا توسط یکی از اعضاء به عمل آورد.

چنان چه به اعضای شورا در مقام انجام وظیفه و یا به مناسبت آن توهین شود مرتکب به مجازات بزه موضوع قانون مجازات اسلامی محکوم خواهد شد.

چنان چه اعضای شورا در مقابل دریافت وجه یا سند پرداخت وجه یا مال یا ارائه خدمت به نفع یکی از طرفین اظهار نظر کند به مجازات بزه قانون مجازات اسلامی محکوم خواهد شد.

اجرای آراء قطعی در امور مدنی و حقوقی با درخواست ذی‌نفع و دستور قاضی شورا پس از صدور برگ اجرائیه مطابق مقررات مربوط به اجراء احکام دادگاهها، توسط اجراء احکام دادگستری محل به عمل خواهد آمد.

نحوه طرح پرونده و مراحل رسیدگی در شوراهای حل اختلاف چگونه است؟

طرح پرونده و مراحل رسیدگی در شورا تقریباً مشابه محاکم دادگستری است. برای اقامه دعوا و طرح پرونده در شوراهای حل

اختلاف باید به شورای حل اختلافی که صلاحیت محلی برای رسیدگی به پرونده (باتوجه به محل اقامت خوانده) را دارند مراجعه و نسبت به اخذ فرم دادخواست و نوشتن موضوع دعوا و تقاضا اقدام کرد. رسیدگی شورا در امور مدنی مستلزم پرداخت ۳۰/۰۰۰ ریال و در امور کیفری ۵۰/۰۰۰ ریال هزینه رسیدگی است. سپس با مراجعه به قسمت ارجاع، پرونده مربوطه ثبت و جهت رسیدگی به یکی از شوراهای حل اختلاف ارجاع و مراحل رسیدگی آغاز می‌شود. در امور کیفری در صلاحیت شوراها ارائه درخواست کافی است.

شوراها پس از ارجاع پرونده اقداماتی از قبیل احضار طرفین برای مذاکره و تلاش برای حل و فصل موضوع و مختومه نمودن پرونده به صلح و سازش و سایر اقدامات قانونی را به عمل می‌آورند و نهایتاً اقدام به صدور قرار یا گزارش اصلاحی یارای می‌نمایند. در صورت عدم حصول سازش، چنان چه موضوع در صلاحیت

شورا باشد قاضی شورا پس از مشورت با اعضاء شورا و اخذ نظریه کتبی آنها رأی مقتضی صادر می‌کند و در این صورت تنها نظر قاضی ملاک اخذ تصمیم و صدور رأی است.

آیا می‌توان به آرای شورا های حل اختلاف اعتراض کرد؟

رای شورا ظرف بیست روز از تاریخ ابلاغ به طرفین قابل تجدید نظر خواهی در دادگاه عمومی دادگستری حوزه مربوطه است، در صورت عدم تجدید نظر رای دادگاه قطعی است. آرای غیابی شورا ظرف مهلت بیست روز از تاریخ ابلاغ واقعی، قابل واخواهی (اعتراض محکوم علیه غایب در جریان رسیدگی) در همان شورا می‌باشد.

نحوه اجرای آرای شوراهای حل اختلاف

در حال حاضر احکام مدنی شوراها در اجرای احکام ویژه شوراهای حل اختلاف و احکام کیفری در اجرای احکام دادگستری به اجرا گذاشته می‌شود. آرای قطعی در امور مدنی به درخواست ذی‌نفع و به دستور رئیس شورا با صدور اخطار اجرائیه مطابق مقررات مربوط به اجراء احکام دادگاه‌ها توسط واحد اجراء احکام دادگستری محل به موقع اجرا گذاشته می‌شود. در امور کیفری در صورتی که محکوم علیه مایل به پرداخت جزایی نقدی بود آن را به حسابی که شورا تعیین خواهد کرد به حساب دولت واریز و قبض سپرده آن را ضمیمه می‌نماید و در صورت امتناع پرونده جهت اقدامات اجرائی در امر کیفری به دادگاه یا دادگستری محل تحویل می‌گردد.

نحوه اعتراض به آرای شوراهای حل اختلاف

براساس قانون برنامه سوم توسعه رأی شورا ظرف بیست روز از تاریخ ابلاغ به طرفین قابل تجدید نظر خواهی در دادگاه عمومی حوزه مربوطه است در صورت تجدید نظر رأی دادگاه قطعی است. آرای غیابی شورا ظرف مدت مذکور قابل واخواهی در همان شورا می‌باشد.

چگونگی اجرای آرای شوراهای حل اختلاف

براساس آیین نامه اجرایی شوراهای حل اختلاف، آرای قطعی در امور مدنی به درخواست ذی‌نفع و به دستور رئیس شورا با

صدور اخطار اجرایی به موقع اجرا گذاشته می‌شود. چنان چه با ابلاغ اخطار دایره اجرایی، محکوم‌له از ظرف ده روز حکم را اجرا ننماید، پرونده جهت اقدامات قانونی برای اجرای حکم به اجرای احکام تحویل می‌گردد. در امور کیفری در صورتی که محکوم علیه مایل به پرداخت جزایی نقدی بود آن را به حسابی که شورا تعیین خواهد کرد به حساب دولت واریز و قبض سپرده آن را ضمیمه می‌نماید و در صورت امتناع پرونده جهت اقدامات اجرائی در امر کیفری به دادگاه یا دادگستری محل تحویل می‌گردد.

ماده ۱۴- سعی در سازش

شورا مکلف است در کلیه اختلافات مرجوعه سعی و تلاش نماید تا موضوع به صورت سازش خاتمه یابد، در صورت حصول سازش، موضوع سازش و شرایط آن به ترتیبی که واقع شده در صورت مجلس به امضاء اعضای شورا و طرفین می‌رسد، مفاد سازش‌نامه که به ترتیب فوق تنظیم می‌شود نسبت به طرفین و وراث و قائم مقام قانونی آنان نافذ و معتبر است و در صورت لزوم مانند احکام دادگاه‌های دادگستری به موقع اجراء گذاشته می‌شود.

ماده ۱۵- تعیین تکلیف پرونده های خارج از صلاحیت

در صورتی که شورا رسیدگی به موضوع مطروحه را در صلاحیت خود نداند در امور کیفری پرونده را جهت رسیدگی به مرجع صالح قضائی ارسال می‌دارد و در امور مدنی مراتب را به مدعی جهت طرح دعوا در دادگاه صالح ابلاغ و پرونده مطروحه در شورا بایگانی می‌نماید.

ماده ۱۶- صدور رأی

شورا پس از رسیدگی طبق نظر اکثریت اتخاذ تصمیم نموده و رأی خود را مستدل و موجه به صورت کتبی به طرفین ابلاغ می‌نماید. *رأی شورا نباید مغایر با قوانین موجد حق باشد در غیر این صورت فاقد اعتبار خواهد بود.

ماده ۱۷- اصلاح رأی

هر گاه در تنظیم و نوشتن رأی شورا، سهو قلم رخ دهد مانند حذف یا اضافه شدن کلمه‌ای و یا اشتباه در محاسبه، شورا رسماً با درخواست

ذی‌نفع رأی را تصحیح می‌نماید، رأی تصحیحی به طرفین ابلاغ خواهد شد.

ماده ۱۸- اعتراض به رأی

رای شورا ظرف بیست روز از تاریخ ابلاغ به طرفین قابل تجدید نظر خواهی در دادگاه عمومی حوزه مربوط است مشروط بر این که اکثریت اعضای شورا با رسیدگی به اعتراض و تجدید نظر خواهی موافق بوده و لزوم تجدیدنظر خواهی را درخواست نمایند در صورت تجدید نظر رأی دادگاه قطعی است. آرای غیابی شورا ظرف مدت مذکور قابل واخواهی در همان شورا می‌باشد.

ماده ۱۹- اجرای آراء

آراء قطعی در امور مدنی به درخواست ذی‌نفع و به دستور رئیس شورا با صدور اخطار اجرایی به موقع اجراء گذاشته می‌شود. چنان چه با ابلاغ اخطار دایره اجرایی محکوم له ظرف ده روز حکم را اجراء ننماید پرونده جهت اقدام قانونی برای اجرای حکم به اجرای احکام دادگاه یا دادگستری محل تحویل می‌گردد و در امور کیفری در صورت که محکوم علیه مایل به پرداخت جزای نقدی بود آن را ضمیمه می‌نماید و در صورت امتناع پرونده جهت اقدامات اجرائی در امر کیفری به دادگاه یا دادگستری محل تحویل می‌گردد.

شورای حل اختلاف برخلاف گذشته که به دنبال افزایش مشارکت مردم در حل و فصل اختلافات و صلح و سازش بود، امروز با هدف صلح و سازش و حل و فصل اختلافات میان اشخاص حقیقی و حقوقی غیردولتی زیر نظر قوه قضائیه فعالیت می‌کند و این امر موجب گردیده است که به عنوان مرجع قضایی نخستین، با صلاحیت نسبی از حیث میزان خواسته و موضوع آن، تحت شمول دادگاه عمومی، تبدیل شود.

در موارد زیر شوراها با تراضی طرفین برای صلح و سازش اقدام می‌نمایند:

- الف - کلیه امور مدنی و حقوقی
- ب - کلیه جرائم قابل گذشت

پ - جنبه خصوصی جرائم غیرقابل گذشت در قسمت بعدی این مبحث به تعریف و سوالاتی مربوط به مشکلات چک‌های بلامحل و چگونگی اقدامات قانونی خواهیم پرداخت.